

POZORIŠTE U IZOLOVANOM DRUŠTVU

Slobodan Savić

Posle Covida 19 svet više neće biti isti kao pre. To je globalno mišljenje, opšte mesto i čvrsto ukorenjena floskula naše svakidašnjice. Već mesecima živimo u svetu i vremenu „nove normalnosti” koja, između toliko toga ostalog, nalaže i fizičku distancu među ljudima. Takozvana nova normalnost lišila nas je dodira i zagrljaja, rukovanja i poljubaca. Zatvorila je međudržavne granice, pozorišta i bioskope, koncertne dvorane i muzeje, restorane i sportske stadione, škole i

univerzitete... Izolacija, samoizolacija I fizičko distanciranje postali su naša svakodnevnica, način života i ophođenja, kao da do sada nismo bili dovoljno zatvoreni u sebe i sopstvene domove, kao da nismo bili dovoljno otuđeni i (samo)izolovani u sopstvenoj usamljenosti, u veštačkim, virtuelnim i viralnim svetovima.

Da li je ta „nova normalnost” gorki plod i pogubna posledica pandemije virusa Covid 19, koji je pokorio svet bez trunke baruta, ili je to način života na koji smo se odavno navikli (ili su nas navikavali), onog trenutka kada smo pristali da svoja osećanja izražavamo sms porukama, emotikonima i stikerima, a da nam „realnost”, opipljivost, neponovljivost i užitak stvarnog života posreduju elektronski mediji i društvene mreže?! Možda će nam vreme i dalji sled događaja u ovom, za mene nema sumnje, naopakom svetu pružiti neke odgovore ili smernice. Možda. Naša je dužnost kao samosvesnih i odgovornih pojedinaca, kao što je to dužnost odgovornog pozori- šta i umetnosti uopšte, da postavljamo pitanja.

Ne moram posebno da naglašavam i objašnjavam koliko je bilo teško, naporno i stresno, u pojedinim trenucima čak iscrpljujuće, sačiniti ovogodišnju selekciju i organizovati Festival u uslovima pandemije, straha i podozrenja, zatvorenih pozorišta i granica, uz nemogućnost da zdrav razum predvidi šta će biti sutra, a kamoli mesec ili nekoliko meseci unapred. Ali, ja nisam odustajao, ni u jednom trenutku, a selekciju sam zaokružio još početkom jula meseca. Uostalom, lako je odustati kada nemate selekciju kvalitetnih predstava.

Organizacija međunarodnog pozorišnog festivala u ovakvim (ne)uslovima, kada je većina festivala i drugih manifestacija otkazana u zemlji i svetu, vrhunski je podvig i za organizatore i za domaćine, ali, i pre svega, za sva pozorišta koja ove godine učestvuju na Festivalu u nenormalnim uslovima „nove normalnosti”. Knjaževsko-srpski teatar i grad Kragujevac mogu biti ponosni na to. Dakle, uprkos teškoj i neizvesnoj situaciji, Joakimfest i ove godine slavi i neguje estetski sofisticirano, društveno odgovorno, subverzivno i emancipatorsko pozorište koje se hvata u koštac s gorućim problemima I fenomenima vremena i sveta u kojem živimo.

Najzad, i da se u potpunosti razumemo, ovogodišnja selekcija nije iznuđena pandemijom, niti

je rezultat bilo kakvih kompromisa. Ovih šest predstava bi učestvovala na 15. Joakimfestu i da nije Covida 19, jer to zaslužuju svojim estetskim kvalitetima, tematskim opsegom i maestralnom glumačkom igrom.

Svet je i pre pandemije virusa Covid 19 bio polarizovan i podeljen. Na bogate i siromašne, na velike sile, globalne vladare i male narode, na velike i male kulture... Danas je svet podeljen, uz sve nabrojane i nenabrojane podele, na zdrave i bolesne od virusa Covid 19, na one koji sebi mogu da obezbede odgovarajuće lečenje i one koji to ne mogu, na one koji će moći da kupe vakcinu i one koji to neće moći. Podnaslov ovogodišnjeg festivala (*Pozorište u izolovanom društvu*), na prvi pogled, referira na tešku situaciju u kojoj su se našli svet, umetnost i pozorište u vremenu pandemije. Ali to je samo prvi sloj, prvi nivo značenja. Ono što je još važnije, birao sam predstave koje na relevantan pozorišni način tematizuju život u izolovanom društvu. Sve jedno da li smo izolovani zbog bolesti, siromaštva, uskraćenih ljudskih prava, unutar sopstvene porodice i braka (kao Ibzenova Nora), unutar mikro totalitarne zajednice koja aludira na društvo u celini (*Životinjska farma*), u svetu post istine (*Filoktetova rana*), kategoričkog imperativa napretka i uspeha (*Zašto je poludeo gospodin R?*) ili kao manipulacijama podložna glasačka mašina i jeftina radna snaga čiji je protagonist takozvani mali čovek (*Gustav je kriv za sve*).

Mi koji živimo na Balkanu, i u Srbiji, vrlo dobro znamo kako je živeti u izolovanom društvu: izolovanom ekonomski, politički, kulturno... iza zatvorenih granica, iza spuštenih rampi. Pozorište koje na umetnički i estetski referentan način tematizuje različite vrste izolacije, koje uprkos zahtevanoj fizičkoj distanci prelazi rampu, u središtu je moje ovogodišnje selekcije. To je suština. Covid 19 je samo jedna od referenci, sveprisutni povod i preteća posledica. Uprkos takozvanim novim pozorišnim tendencijama, uprkos teorijama i studijama koje pokušavaju da ih objasne, istinsko pozorište ne postoji bez prisustva živog glumca na sceni, kao što ne postoji ni bez publike. Tako je odvajkada, od prvih igrokaza naših dalekih predaka u jedva osvetljenim pećinama, od antičke Grčke do danas. U to smo se najbolje uverili proteklih meseci dok smo gledali snimke pozorišnih predstava koji su preplavili internet. Pozorište je uvek bilo za zajednicu i u zajednici, onih na sceni i onih u gledalištu. Kolikogod to bilo u nesaglasju sa savremenim teorijama performativnih umetnosti, bez te zajednice, bez interakcije glumaca i publike, nema istinskog pozorišta. Pozorišna predstava je neponovljiv, jedinstven čin. Kao što ne možemo ući u istu reku dvaput, tako ne možemo dvaput gledati istu predstavu, bez obzira koliko je puta iznova gledamo. U tome je neponovljiva čar pozorišne umetnosti. Zato verujem da će gledaoci i ove godine uživati u izabranim predstavama, bez obzira što će publika morati da nosi maske i sedi na propisanoj udaljenosti, I od glumaca i među sobom.